

«بررسی نقش عوامل فرهنگی

در میزان گرایش دانشجویان شهر تهران به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

با تأکید بر میانجی‌گری شبکه های اجتماعی در سال ۱۴۰۱»

یلدا بهرامی^۱

دکتر آنی میرزاکحانیان^۲

دکتر لیلا نیرومند^۳

محمود فیروز بخت^۴

چکیده

در عصر حاضر تغییر و تحولات در نظام اجتماعی ناشی از اینترنت، انکارناپذیر است. شبکه های اجتماعی بخش مهمی از فعالیت های آموزشی، پژوهشی و فراغتی دانشجویان را به خود اختصاص می دهد. با توجه به افزایش روزافزون دانش آموختگان و نقش آنان در تولید علم، شبکه های اجتماعی به عنوان یکی از بسترهای حضور حداکثری جوانان و دانشجویان، می تواند نقش موثری در جذب و هدایت افراد به شرکت در دوره های آموزشی فنی و حرفه ای و کسب مهارت های لازم داشته باشد. مقوله آموزش به ویژه آموزش فنی و حرفه ای، نیز از این قاعده مستثنی نبوده و اهمیت رسیدگی به تاثیر عوامل فرهنگی بر آن بسیار اهمیت دارد و زمینه رشد آن در آینده و عقب نماندن از تکنولوژی را به همراه خواهد داشت. در این مطالعه از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش کلیه دانشجویان مراجعه کننده به مراکز آموزش فنی و حرفه ای شهر تهران هستند که تعداد آن ها (مراکز فنی و حرفه ای دولتی و غیردولتی) قریب ۲۰۰۰ نفر در بهار ۱۴۰۱ بوده اند و حجم نمونه محاسبه شده مطابق با جدول مورگان تعداد ۳۸۴ نفر از دانشجویان بودند. ابزار مورد استفاده در این مطالعه نیز، پرسشنامه الکترونیکی محقق ساخته بود. خلاصه نتیجه بررسی و آزمون فرضیات ده گانه پژوهش چنین بود که هر چه اعتماد دانشجویان به شبکه های اجتماعی بالاتر می رود گرایش آنها به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای نیز افزایش می یابد اگرچه نمی توان تأثیر دیگر عوامل در این خصوص را نادیده گرفت.

واژه های کلیدی عوامل فرهنگی، آموزش فنی و حرفه ای، شبکه های اجتماعی

۱- کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز و کارشناس خبره سازمان آموزش فنی و حرفه ای

کشور yaldabahrani55@gmail.com

۲. استادیار گروه علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق، تهران، ایران.

ani.Mirzakhaniian.@gmail.com

۳. دانشیار علوم ارتباطات، گروه ارتباطات، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق، تهران، ایران.

Ln.niroomand@yahoo.com

۴- کارشناس علوم ارتباطات اجتماعی و کارشناس عالی سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور mafirouz97@gmail.com

۱. مقدمه

در خصوص اهمیت آموزش های مهارت محور باید گفت که ایران اسلامی براساس سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور در افق ۱۴۰۴، کشوری است برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فن آوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی؛ بی شک دستیابی به این چشم انداز بلند، عزم جدی، تلاش وافر و پویایی بیش از پیش تمامی مجموعه های علمی و آموزشی کشور را می طلبد. نیل به این چشم انداز، مستلزم تغییر رویکرد کشور از اقتصاد مبتنی بر منابع به «اقتصاد مبتنی بر دانش» و اهمیت یافتن موضوع دستیابی به توسعه پایدار در کشور با سه محور: (۱) نوآوری و کارآفرینی، (۲) فنآوری و (۳) شایستگی است. امروزه علم، فن آوری و نوآوری به عنوان محور رشد و توسعه اقتصادی، ایجاد توانمندی فن آورانه، توسعه و رفاه کشورها شناخته شده و در این میان بهبود شایستگی ها و مهارت های نیروی انسانی، ارتقای توانمندی یادگیری آن ها از طریق یادگیری مادام العمر و همچنین گسترش آموزش های فنی و حرفه ای، مهمترین ابزارهای سیاست نوآوری و فن آوری هستند (سلیمی، ۱۳۹۳: ۳۸).

یکی از عوامل اساسی رشد و توسعه اجتماعی و اقتصادی هر جامعه ای منابع انسانی آن است. بدیهی است سرمایه گذاری آموزشی به ویژه آموزش های فنی و حرفه ای روی منابع انسانی و اشتغال به کار آن ها نیز یکی از شاخص های اصلی تعیین توسعه یافتگی محسوب خواهد شد (نصیریان، ۱۳۹۴: ۱۵) و ایجاد هرگونه ناهماهنگی بین این نوع از آموزش ها و اشتغال موجب بحران خواهد شد. نتایج مطالعات متعدد نشان داده است، جوامعی که برای سرمایه های انسانی اهمیت بسزایی قائل شده اند، در مقایسه با جوامعی که بیشتر بر منابع زیرزمینی و طبیعی متمرکز شده و ارزش گذاری نموده اند، در بلندمدت موفق تر و توسعه یافته تر شدند. مطالعات مؤید این است که بی توجهی و ارزش گذاری غلط متولیان نظام آموزشی کشورهای جهان سوم نسبت به آموزش صحیح و به موقع کارآفرینی، منجر شده تا برخلاف معمول که برخورداری از منابع زیرزمینی و طبیعی، مزیت محسوب می شود، بهره گیری از آن ها منجر به عقب افتادگی در توسعه شده و از عمده موانع توسعه یافتگی در آن کشورها گردد (نصیریان، ۱۳۹۴: ۱۲). عدم وجود این منابع در بعضی از کشورها باعث شده است تا آن ها با استفاده از نیروی تفکر، خلاقیت، ابتکار و یا در یک کلمه کارآفرینی، از جمله کشورهای پیشرو در جهان کنونی شوند.

آموزش های فنی و حرفه ای به دنبال این است که افراد را برای اشتغال و دنیای کار آماده سازد و فلسفه وجودی آن همین است؛ بنابراین آموزش ها متناسب با نیازهای خاص جوامع ایجاد می ود (فتحی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۴). به این نوع آموزش ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری بالانحص بیکاری

ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی نگرسته می شود. در واقع، خصیصه این نوع آموزش ها پرورش نوعی کارآفرین است؛ به این معنی که پس از کسب مهارت و تخصص فنی قادر خواهند بود فرصت های شغلی مناسبی به دست آورند یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد کنند (پیش یار، ۱۳۹۷: ۶). این گونه آموزش از نقش و تأثیرگذاری اقتصادی- اجتماعی مهمی برخوردار است، زیرا معرف نوع مهمی از سرمایه گذاری در منابع انسانی است و با فراهم کردن زمینه ارتقای دانش و مهارت های موردنیاز بازار کار و اشتغال در زمینه های مختلف به توسعه اقتصادی کمک می کند.

به نظر می رسد بیکاری جوانان، علیرغم تمام تلاش های صورت گرفته، یکی از مشکلات و معضلات اساسی جامعه است. متأسفانه این معضل، یعنی نرخ پائین اشتغال، حتی در بخش فنی و حرفه ای که یکی از عمده ترین و اصلی ترین اهداف آن، ایجاد زمینه مناسب جهت هدایت جوانان به سمت اشتغال مفید می باشد نیز محرز و برجسته است. این در حالی است که انتظار می رود اغلب جوانانی که در این حوزه آموزش می بینند و دارای مهارت های فنی می باشند، در ایجاد زمینه های مناسب اشتغال و کارآفرینی، نسبت به سایر فارغ التحصیلان دانشگاه ها موفق تر باشند و سریع تر از آن ها بتوانند زمینه اشتغال را برای خویش فراهم نمایند (موسوی، ۱۳۸۹: ۹). در واقع اگر کارایی درونی و بیرونی نظام آموزش فنی و حرفه ای برآورنده این هدف اساسی و اولیه بود، هم اکنون می باید شاهد نرخ اشتغال فزاینده ای در بین دانش آموختگان فنی و حرفه ای باشیم.

همواره علاقمندی برخی از دانشجویان در گذراندن دوره های آموزش فنی و حرفه ای، به ویژه با توجه به شرایط جدید اشتغال در جامعه، محل دغدغه و سؤال بوده است؛ این که چه عواملی در انتخاب آنان برای شرکت در دوره ها تأثیرگذار است؟ نقش شبکه های اجتماعی در این خصوص چیست؟ عوامل فرهنگی اجتماعی دخیل کدامند؟

عناصر فرهنگی همه الگوها یا اصطلاحات یک جامعه هستند که رفتار، نحوه وجود و تفکر آن را تنظیم، یکپارچه و مفهوم سازی می کنند. این شامل آداب و رسوم، آیین ها و اعتقادات و همچنین لباس، غذا و سایر موارد است.

همواره آموزش، تدریس و یادگیری در بستری اجتماعی فرهنگی شکل می گیرد و نمی توان تأثیر عوامل فرهنگی را بر آموزش نادیده گرفت؛ زیرا نادیده گرفتن تأثیر این عوامل ناکارآمدی و کاربردی نشدن آموزش ها را به دنبال خواهد داشت (علی پور، ۱۳۹۰: ۷). نتایج مطالعات و پژوهش های تطبیقی انجام شده در برخی از کشورها (از جمله ژاپن، آمریکا، فنلاند و آفریقای جنوبی)، نشان می دهد که عناصر فرهنگی از جمله عقاید و باورها، نگرش ها، علائق و گرایش ها، رفتارها و رسوم اجتماعی،

نقش انکارناپذیری در برنامه های درسی، آموزشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد. (دفاعی، ۱۳۹۵: ۱).

به طور کلی، عوامل اجتماعی- فرهنگی عواملی هستند که از طریق کنش و واکنش های میان افراد جامعه در قلمرو ذهنی و فکری انسان ها از طریق زندگی اجتماعی و فردی رخ می دهد و نظام ارزشی و تفکر و معانی مشترک را در درون جامعه شکل می دهند (محسنی، ۱۳۸۶: ۲۹-۲۵) که می توان جنسیت، قومیت، هویت ملی، باورها و ارزش های دینی و ... را نام برد. بر همین اساس ضروری است که نقش میانجی شبکه های اجتماعی در گرایش دانشجویان به کسب مهارت ها و آموزش های فنی و حرفه ای مورد بررسی قرار بگیرد. شبکه اجتماعی، الگویی از روابط است که کنش گران را به هم متصل می کند. شبکه اجتماعی را می توان مجموعه ای از افراد یا سازمان ها یا مجموعه های دیگر اجتماعی دانست که از طریق روابط اجتماعی مانند دوستی، همکاری بودن یا تبادل اطلاعات با یکدیگر مرتبط می شوند. بدین ترتیب، شبکه اجتماعی، الگویی ارتباطی است که مردم را به هم متصل می کند و یا پیوندهایی است که افراد را با گروه هایی از مردم مرتبط می سازد.

شبکه های اجتماعی مجازی، شبکه های ارتباطات و الگوهای تماسی هستند که به واسطه جریانات پیام ها، در میان ارتباط گران و در زمان و مکان ایجاد می شوند؛ لذا شبکه ها جریانات را پردازش می کنند. جریانات، اطلاعات جاری میان گروه ها هستند که از طریق کانال های ارتباطی میان گروه ها منتقل می شوند. مخاطبان شبکه های اجتماعی می تواند از هر طیف، سن، نژاد و جنسیت باشد و محدودیتی برای آن وجود ندارد. بیشترین طرفداران شبکه های اجتماعی را جوانان تشکیل می دهند. از این رو مسئله پژوهش حاضر این است که شبکه های اجتماعی چه تاثیری بر ایجاد عوامل فرهنگی تاثیر گذار بر گرایش دانشجویان شهر تهران نسبت به دوره های آموزش فنی و حرفه ای دارند؟

پرتال جامع علوم انسانی

۲. پیشینه پژوهش

حاصل جستجوی محقق پیرامون مطالعات انجام شده درخصوص عوامل فرهنگی مؤثر بر گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای، در جدول زیر آمده است:

جدول شماره ۱- پیشینه پژوهش

محقق	سال	چکیده تحقیق
معصومه خلفی	۱۳۹۸	در مقاله با عنوان «تبیین نقش عوامل فرهنگی اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان به کسب آموزش های فنی و حرفه ای در نظام آموزشی کشور» نتایج حاکی از آن است که عدم وجود فرهنگ نیازمندی مستمر بازار کار و دنیای آموزش، مدرک گرایی به جای مهارت گرایی، عدم توجه سیاست گذاران به ارتقای سطح مهارت از طریق اعطای تسهیلات مالی برای تامین ساز و کار راه اندازی کسب و کار، ضعف نظام آموزشی و خانواده در ارزش گذاری به فرهنگ کار، عدم وجود میانی شایستگی های غیرفنی در محتوای برنامه درسی آموزش های فنی و حرفه ای، عدم سفارش پذیر بودن آموزش های فنی و حرفه ای و از جمله عواملی هستند که در پژوهش حاضر بدست آمده است.
کامبیز رحیمی سیاهمزیگی	۱۳۹۸	در پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان «شناسایی و اولویت بندی راه های جذب حداکثری جوانان شهری و روستایی به آموزش های سازمان آموزش فنی و حرفه ای در استان گیلان» نتایج این پژوهش نشان می دهد اجرای آموزش های بازار محور، اجرای دوره های آموزشی در محیط کار واقعی، استفاده از نظرات و راهکارهای خبرگان و کار آفرینان برتر در ایجاد کارگاه های آموزشی، حمایت اجتماعی و اقتصادی از مهارت آموختگان، آموزش رایگان و پرداخت کمک هزینه ایاب و ذهاب، در بین ۱۶ معیارداردی بیشترین ارزش و اولویت می باشند.

- در پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان «تاثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغالزایی دانش‌آموختگان مدارس فنی و حرفه‌ای با نقش میانجی فرهنگ در شهرستان‌های شرق استان مازندران (نکا، بهشهر و گلوگاه)» از روش پیمایشی و نمونه‌گیری تصادفی استفاده می‌کند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر مهارت اشتغال‌زایی دانش‌آموختگان از طریق متغیر میانجی فرهنگ کارآفرینی تاثیر مثبت و معناداری از لحاظ آماری وجود دارد و فرهنگ کارآفرینی نقش میانجی‌گر جزیی ایفا می‌کند.
- صمد احمدی لمراسکی
۱۳۹۸
-
- در پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان «بررسی عوامل مرتبط با اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مراکز فنی و حرفه‌ای شهر تهران و ارائه راهکارهای ارتقای آن» از روش توصیفی از نوع پیمایشی استفاده می‌کند ۱۲ عامل مرتبط با اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای انتخاب و در سه حیطه کلی عوامل فردی، عوامل آموزشی و عوامل سازمانی جای داده شدند. نتایج نشان می‌دهد که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مراکز دولتی فنی و حرفه‌ای شهر تهران تا حدودی اثربخش می‌باشند.
- فرزاد پیش‌یار
۱۳۹۷
-
- در تحقیق خود تحت عنوان «ارزیابی سازوکارهای تجربه‌شده برقراری ارتباط بین آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رسمی و بازار کار در ایران» دریافت که در حال حاضر ساز و کار اثربخشی به منظور برقراری ارتباط بین آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و بازار کار وجود ندارد.
- عبداللهی
۱۳۹۵
-
- در مطالعه‌ای با عنوان «راهکارهای نیل به چابکی در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای (مطالعه موردی: اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان یزد)» جهت حفظ چابکی و افزایش بهره‌وری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، حذف فرایندها و دستورالعمل‌های زائد، بهبود فرایندها و اصلاح رویه‌ها همسو با برنامه‌های الکترونیکی، فناوری اطلاعات و اتوماسیون، ایجاد درگاه الکترونیکی استاندارد با ویژگی‌های مناسب، جهت ایجاد جریان روان و مطمئن اطلاعات با ویژگی‌های اطمینان، سرعت، سهولت‌پذیری و یکپارچگی، بازننگری و اصلاح ساختار سازمانی و تأکید بر ساده‌سازی، برون‌سپاری در بخش آموزش از طریق اصلاح پست‌های سازمانی، کاهش استخدام رسمی در بخش آموزش، افزایش برون‌سپاری در بخش آموزش، واگذاری امور به بخش غیردولتی و ارائه آموزش‌های سفارش‌محور را پیشنهاد داده است.
- زارعی محمودآبادی
۱۳۹۵

- در پژوهشی با عنوان «بررسی زمینه ها و عوامل مؤثر برای ادامه تحصیل در دانشگاه های فنی و حرفه‌ای» به نتایج جالب توجهی دست یافته است. این نتایج عبارتند از اینکه: علل انگیزشی جذب دانشجویان به رشته فنی و حرفه‌ای همبستگی مثبت معنی دار با استعداد و توانایی دانشجویان، همبستگی مثبت معنادار با بازارکار و آینده شغلی، همبستگی منفی معنی دار با وضعیت اقتصادی دانشجویان، همبستگی مثبت معنی دار با کوتاه مدت بودن دوره و جذب سریع به بازارکار، همبستگی منفی معنی دار با شغل والدین، همبستگی مثبت معنی دار با خوداشتغالی و همبستگی مثبت معنی دار با وضعیت تحصیلی، همبستگی مثبت معنی دار با تشویق خانواده دارد.
- در پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان «بررسی عوامل مؤثر در انتخاب رشته‌های فنی و حرفه‌ای از سوی دانش‌آموزان پسر در استان سمنان» از روش تحقیقات توصیفی، پیمایشی استفاده می‌کند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین عوامل هدایت تحصیلی، گروه همسالان و احتمال قبولی آسانتر در دروس فنی و حرفه‌ای با گرایش به رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش رابطه معناداری وجود دارد.
- در پژوهشی نقش اعتماد اجتماعی شرکت کنندگان را در پیشرفت تحصیلی، سلامت جسمی و به تعویق انداختن نیازها، از طریق دریافت پاداش را به صورت روش آزمایشی مورد سنجش قرار دادند و به این ترتیب گروهی که به موقع نیازهایشان تامین و پاداش دریافت کردند از اعتماد بیشتری در تمایل به عقب انداختن لذت داشتند، اما گروه دیگری که با تعویق در دریافت پاداش انجام شد از اعتماد کمتر برخوردار بودند.
- مشکلات و چالش‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در راستای تبدیل شدن به یک سازمان کارآفرین را شامل: عوامل ساختاری سازمان سیستم‌های مدیریت منابع انسانی رفتار رهبری روابط انسانی در سازمان و گروه‌های غیررسمی، تقابل اهداف سازمان و نیازهای جامعه، دستگاه‌های نظارتی (نامناسب بودن سیستم پاداش و تنبیه) بیان کرده‌اند.
- بر کسب مهارت‌های قابل انتقال به دانشجویان برای موفقیت‌های شغلی آینده بعد از فارغ التحصیل شدن تاکید می‌کند. مهارت‌های قابل انتقال باید توسط مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای پیشرفته ارائه شود تا مهارت‌های دانشجویان را بر اساس نیاز کارفرمایان بیمه کند.

جهانیان و
صالحی
۱۳۹۴

سیدمحمد
موسوی
۱۳۹۲

لورا
مکلسون و
همکاران
۲۰۱۳

عزیزی و
نصیری
۲۰۱۴

یالنی و
همکاران
۲۰۱۷

او در پژوهش خود با اینکه اطلاعات محدودی در خصوص اینکه چه نوع مهارت های قابل انتقالی برای محیط کار لازم است، مطالعه خود را برای کاهش شکاف موجود ادامه داد.

به بررسی نقش مهارت های دانشجویان در محیط کار پرداختند. نتایج نشان داد که مهارت هایی که دانشجویان باید فرا گیرند باید در محیط واقعی کار و مبتنی بر نیاز صنعت باشد. رشد اقتصادی و اجتماعی هر کشوری به شدت به توسعه و تقویت بخش آموزش های فنی و حرفه ای وابسته است. محتوای دوره های آموزشی فنی و حرفه ای با تمرکز بر مهارت آموزشی به فراگیران متنوع و مختلف می باشد.

یولیا و
گامد

۲۰۱۹

۳. جمع بندی و مدل مفهومی پژوهش

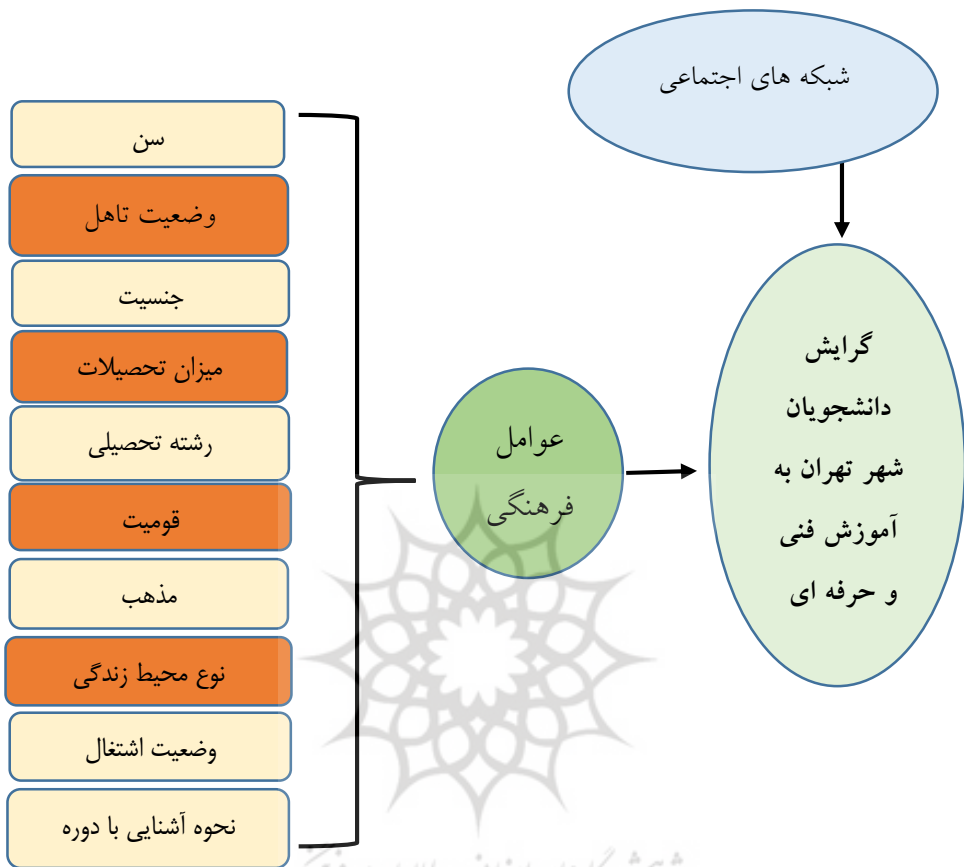
مدل آیرس (۲۰۰۵) از عوامل مؤثر بر انگیزش یادگیری در مدل ماتینو و مارتینو (۱۹۹۷) که متشکل از عوامل شخصی، عوامل محیط کار، انگیزش یادگیری، نتایج برنامه و انگیزش انتقال میشود، پیروی می کند. در مدل مد نظر وی، ویژگی های فردی شامل: ۱) عوامل جمعیت شناختی (مانند سن و جنسیت)؛ ۲) دانش، مهارت ها، توانایی ها و تجربیات و ۳) عوامل مرتبط با کار (مانند سودمندی شغلی و درگیری شغلی) می باشد.

مدل چیاپوری و تیکلیاب (۲۰۰۵) مبین این امر است که؛ عوامل زمینه ای رابطه مثبتی با فرهنگ یادگیری دارد. کمک ناظر اثر غیرمستقیمی بر اثربخشی دارد. افراد زمانی از کمک ناظر استفاده خواهند کرد که انگیزه بالایی داشته باشند و انگیزه یادگیری فرد با یادگیری و دانش قبلی، انتقال مهارت یادگیری، تعمیم و حفظ مهارت های یادگیری مرتبط می باشد.

همچنین درخصوص ارتباط جنسیت، جغرافیا، تحصیلات، قومیت و مذهب به عنوان عوامل فرهنگی اثرگذار در گرایش افراد به دوره های آموزشی در بخش مبانی نظری به تفصیل صحبت شد. اینکه به طور کلی مردان گرایش بیشتری به شرکت در این دوره ها دارند. جغرافیا عامل اثرگذاری در امکان استفاده از این کلاس ها برای افراد و دانشجویان است.

مدل مفهومی تحقیق به منظور بررسی عوامل فرهنگی تاثیرگذار بر میزان گرایش دانشجویان شهر تهران به دوره های آموزش فنی و حرفه ای با تأکید بر میانجی گری شبکه های اجتماعی در سال ۱۴۰۱ مطابق با شکل زیر می باشد:

شکل شماره ۱- مدل مفهومی پژوهش

۴. روش تحقیق

در این تحقیق با توجه به این که هدف، بررسی نقش عوامل فرهنگی در میزان گرایش دانشجویان شهر تهران به دوره های آموزش فنی و حرفه ای با تأکید بر میانجی گری شبکه های اجتماعی می باشد لذا از روش پیمایش استفاده گردید. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانشجویان مراجعه کننده به مراکز آموزش فنی و حرفه ای شهر تهران هستند که مطابق با آخرین آمار و اطلاعات اخذ شده از این مراکز تعداد آن ها (مراکز فنی و حرفه ای دولتی و غیردولتی) قریب ۲۰۰۰ نفر در بهار ۱۴۰۱ بوده اند و ابزار مورد استفاده در این مطالعه، پرسشنامه الکترونیکی محقق ساخته است.

در این تحقیق، از اعتبار محتوایی استفاده شد و پرسشنامه این تحقیق از نوعی اعتبار محتوایی - اعتبار صوری برخوردار است. برای آزمون پایایی پرسشنامه در تحقیق حاضر، به کمک کامپیوتر و نرم افزار SPSS، میزان آلفای کرونباخ برای متغیر عوامل فرهنگی در میزان گرایش دانشجویان شهر تهران به دوره های آموزش فنی و حرفه ای با تأکید بر میانجی گری شبکه های اجتماعی محاسبه شد که میزان آلفا معادل ۰٫۸ بود که نشان از پایایی مطلوب برای ابزار تحقیق دارد.

۵. توزیع فراوانی متغیرهای پژوهش

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی متغیرهای پژوهش

Descriptive Statistics								
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean		Std. Deviation	Variance
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Statistic
سن	۳۸۴	۲	۰	۲	۸۴	۰۰۴۵	۸۸۳	۰۷۸۰
وضعیت تاهل	۳۸۴	۳	۰	۳	۱۰۳۸	۰۰۷۶	۱۰۴۸۵	۲۰۲۰۵
جنسیت	۳۸۴	۱	۰	۱	۸۰	۰۰۲۱	۰۴۰۳	۰۱۶۲
میزان تحصیلات	۳۸۴	۴	۰	۴	۰۹۰	۰۰۵۸	۱۰۱۴۱	۱۰۳۰۱
وضعیت اشتغال	۳۸۴	۳	۰	۳	۲۰۱۷	۰۰۵۹	۱۰۱۶۴	۱۰۳۵۶
قومیت	۳۸۴	۶	۰	۶	۲۰۶۳	۰۰۷۹	۱۰۵۵۶	۲۰۴۲۲
محیط زندگی (منطقه سکونت)	۳۸۴	۱	۰	۱	۰۱۷	۰۰۱۹	۰۳۷۵	۰۱۴۱
دین و مذهب	۳۸۴	۴	۰	۴	۰۲۲	۰۰۲۴	۰۴۷۶	۰۲۲۶
چند وقت است که در شبکه	۳۸۴	۱۹	۱	۲۰	۵۰۴۱	۰۰۱۷۴	۳۰۴۰۱	۱۱۰۵۷۰

های اجتماعی عضو هستید؟								
اعتماد به شبکه اجتماعی	۳۸۴	۲۰	۴	۲۴	۱۴۸۸	۰.۲۰۵	۴.۰۱۴	۱۶.۱۱۴
انگیزش	۳۸۴	۲۰	۰	۲۰	۱۴۹۲	۰.۱۶۴	۳.۲۱۲	۱۰.۳۲۰
نگرش	۳۸۴	۱۲	۰	۱۲	۹.۲۳	۰.۱۰۶	۲.۰۷۸	۴.۳۲۰
خودکارآمدی	۳۸۴	۱۰	۲	۱۲	۹.۲۹	۰.۱۰۶	۲.۰۸۶	۴.۳۵۲
امکانات آموزشی	۳۸۴	۲۰	۰	۲۰	۱۲.۶۲	۰.۱۸۴	۳.۶۰۸	۱۳.۰۲۰
توانمندی مربیان	۳۸۴	۱۲	۰	۱۲	۹.۳۲	۰.۱۲۵	۲.۴۴۵	۵.۹۷۶
آموزش فنی و حرفه ای	۳۸۴	۷۶	۴	۸۰	۵۸.۱۸	۰.۵۶۸	۱۱.۱۳۲	۱۲۳.۹۲۰
Valid N (listwise)	۳۸۴							

جدول بالا توزیع فراوانی پاسخ گویان (میانگین، میانه، واریانس و...) در متغیرهای مختلف پژوهش را نشان می دهد. به عنوان نمونه در متغیر اعتماد به شبکه های اجتماعی، کمترین مقدار برابر ۴ و بیشترین مقدار برابر ۲۴ و میانگین معادل ۱۴,۸۸ می باشد.

یافته های تحلیلی و استنباطی

در ابتدای امر به منظور تشخیص نرمال بودن داده ها از آزمون نرمالیتی یا آزمون کولموگوروف اسمیرنوف استفاده می کنیم که خروجی آن به شرح زیر است:

آزمون نرمالیتی

به منظور انجام آزمون نرمال بودن داده ها از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف (Kolmogorov-Smirnova) انجام شد که نتایج آن در جدول زیر قابل مشاهده است:

جدول شماره ۳- نتایج آزمون نرمالیتی

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
آموزش فنی و حرفه ای	.۰۴۲	۳۸۴	.۰۹۹	.۹۸۴	۳۸۴	.۰۰۰

a. Lilliefors Significance Correction

چنانچه سطح معناداری در آزمون کولموگروف-اسمیرنوف که در این جدول با sig نمایش داده می شود بیشتر از ۰,۰۵ باشد می توان داده ها را با اطمینان بالایی نرمال فرض کرد. در غیر این صورت نمی توان گفت که داده ها توزیع شان نرمال است؛ لذا نتایج جدول ($sig > 0/05$) نشان می دهد که توزیع داده ها نرمال است.

۷. خلاصه یافته ها

۷-۱- یافته های توصیفی

جدول شماره ۴- توزیع فراوانی پاسخگویان (متغیرهای شناسایی)

درصد	فراوانی	متغیرهای شناسایی	ردیف
	سن		
۴۸,۵	۱۸۶	۱۶ - ۲۳ سال	۱
۱۹,۵	۷۵	۲۴ - ۳۰ سال	
۳۲	۱۲۳	بالتر از ۳۰ سال	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
	قومیت		
۷۰,۳	۲۷۰	فارس	۲
۱۹,۵	۷۵	ترک	
۱۰,۲	۳۹	سایر	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
	جنسیت		

۲۰,۳	۷۸	مرد	۳
۷۹,۷	۳۰۶	زن	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
تاهل			۴
۵۲,۹	۲۰۳	مجرد	
۱,۶	۶	مجرد بر اثر طلاق	
۰,۳	۱	مجرد بر اثر فوت	
۴۵,۳	۱۷۴	متاهل	
۱۰۰	۳۸۸	مجموع	
تحصيلات			۵
۵۷,۸	۲۲۲	ديپلم	
۵,۷	۲۲	فوق ديپلم	
۲۶	۱۰۰	ليسانس	
۹,۴	۳۶	فوق ليسانس	
۱	۴	دکتری	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
وضعیت اشتغال			۶
۱۶,۱	۶۲	شاغل آزاد	
۱۲	۴۶	شاغل دولتی	
۱۰,۲	۳۹	کارجو	
۶۱,۷	۲۳۷	بيکار	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

ادامه جدول شماره ۴- توزیع فراوانی پاسخگویان (متغیرهای شناسایی)

درصد	فراوانی	متغیرهای شناسایی	ردیف
محیط زندگی			۷
۸۳,۱	۳۱۹	شهری	
۱۶,۹	۶۵	روستایی	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
رشته تحصیلی			۸
۴۴,۳	۱۷۰	فنی	
۵۵,۷	۲۱۴	غیرفنی	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
مذهب			۹
۷۹,۲	۳۰۴	مسلمان - شیعه	
۲۰,۱	۷۷	مسلمان - سنی	
۰,۳	۱	مسیحی	
۰,۳	۱	یهودی	
۰,۳	۱	سایر	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

۷-۲- یافته های تحلیلی و استنباطی

۷-۲-۱- به منظور بررسی گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر اساس نوع آشنایی دانشجویان، با توجه به این که متغیر نوع آشنایی دانشجویان در سطح اسمی و متغیر گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای در سطح فاصله ای سنجیده شده است از آزمون تحلیل واریانس یا آنوا یا F استفاده شد که نتایج در جدول زیر قابل مشاهده است:

جدول شماره: ۷-۲-۱- آزمون فرضیه نقش نوع آشنایی دانشجویان با دوره آموزش فنی

و حرفه ای در گرایش آنان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

ANOVA

آموزش فنی و حرفه ای

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	۱۸۸۹.۳۷۳	۶	۳۱۴.۸۹۶	۲.۶۰۵	.۰۱۷
Within Groups	۴۵۵۷۱.۸۶۶	۳۷۷	۱۲۰.۸۸۰		
Total	۴۷۴۶۱.۲۴۰	۳۸۳			

به منظور تفسیر نتایج آزمون ابتدا به سطح معناداری نگاه می کنیم با توجه به این که کمتر از ۰,۰۵ (sig=.017) است نشانگر این است که فرضیه تحقیق پذیرفته می شود و نوع آشنایی دانشجویان با دوره آموزش فنی و حرفه ای در گرایش آن ها به دوره متفاوت است. برای این که جهت این تفاوت را متوجه شویم باید به سراغ پس آزمون برویم در اینجا از پس آزمون LSD استفاده کردیم:

Multiple Comparisons

Dependent Variable: آموزش فنی و حرفه ای

LSD

		۹۵% Confidence Interval				
(I) از چه طریقی	(J) از چه طریقی	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
با دوره های آموزش فنی و حرفه ای آشنا شده اید؟	با دوره های آموزش فنی و حرفه ای آشنا شده اید؟					
اطلاعی در دانشگاه اینترنت و شبکه های اجتماعی	یا محیط کار	-۲.۰۸۴	۲.۵۰۱	.۴۰۵	-۷.۰۰	۲.۸۳
اقوام و دوستان		۳.۱۲۴*	۱.۵۶۱	.۰۴۶	.۰۵	۶.۱۹
تبلیغات سطح شهر		-۲.۴۹۸	۲.۸۵۳	.۳۸۲	-۸.۱۱	۳.۱۱

	تبلیغات پیامکی	۳.۷۳۰	۴.۶۸۲	.۴۲۶	-۵.۴۸	۱۲.۹۴
	صدا و سیما	۹.۰۶۴	۶.۴۸۶	.۱۶۳	-۳.۶۹	۲۱.۸۲
	سایر	۴.۲۶۹*	۱.۸۲۴	.۰۲۰	.۶۸	۷.۸۶
اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار	اینترنت و شبکه های اجتماعی	۲.۰۸۴	۲.۵۰۱	.۴۰۵	-۲.۸۳	۷.۰۰
	اقوام و دوستان	۵.۲۰۸*	۲.۲۶۷	.۰۲۲	.۷۵	۹.۶۷
	تبلیغات سطح شهر	-۰.۴۱۳	۳.۲۹۲	.۹۰۰	-۶.۸۹	۶.۰۶
	تبلیغات پیامکی	۵.۸۱۵	۴.۹۶۲	.۲۴۲	-۳.۹۴	۱۵.۵۷
	صدا و سیما	۱۱.۱۴۸	۶.۶۹۱	.۰۹۷	-۲.۰۱	۲۴.۳۰
	سایر	۶.۳۵۳*	۲.۴۵۵	.۰۱۰	۱.۵۳	۱۱.۱۸
اقوام و دوستان	اینترنت و شبکه های اجتماعی	-۳.۱۲۴*	۱.۵۶۱	.۰۴۶	-۶.۱۹	-۰.۰۵
	اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار	-۵.۲۰۸*	۲.۲۶۷	.۰۲۲	-۹.۶۷	-۰.۷۵
	تبلیغات سطح شهر	-۵.۶۲۲*	۲.۶۵۰	.۰۳۵	-۱۰.۸۳	-۰.۴۱
	تبلیغات پیامکی	.۶۰۷	۴.۵۶۱	.۸۹۴	-۸.۳۶	۹.۵۸
	صدا و سیما	۵.۹۴۰	۶.۴۰۰	.۳۵۴	-۶.۶۴	۱۸.۵۲
	سایر	۱.۱۴۵	۱.۴۸۷	.۴۴۲	-۱.۷۸	۴.۰۷
تبلیغات سطح شهر	اینترنت و شبکه های اجتماعی	۲.۴۹۸	۲.۸۵۳	.۳۸۲	-۳.۱۱	۸.۱۱
	اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار	.۴۱۳	۳.۲۹۲	.۹۰۰	-۶.۰۶	۶.۸۹
	اقوام و دوستان	۵.۶۲۲*	۲.۶۵۰	.۰۳۵	.۴۱	۱۰.۸۳
	تبلیغات پیامکی	۶.۲۲۸	۵.۱۴۹	.۲۲۷	-۳.۹۰	۱۶.۳۵
	صدا و سیما	۱۱.۵۶۱	۶.۸۳۰	.۰۹۱	-۱.۸۷	۲۴.۹۹
	سایر	۶.۷۶۷*	۲.۸۱۳	.۰۱۷	۱.۲۴	۱۲.۳۰
تبلیغات پیامکی	اینترنت و شبکه های اجتماعی	-۳.۷۳۰	۴.۶۸۲	.۴۲۶	-۱۲.۹۴	۵.۴۸
	اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار	-۵.۸۱۵	۴.۹۶۲	.۲۴۲	-۱۵.۵۷	۳.۹۴
	اقوام و دوستان	-۰.۶۰۷	۴.۵۶۱	.۸۹۴	-۹.۵۸	۸.۳۶
	تبلیغات سطح شهر	-۶.۲۲۸	۵.۱۴۹	.۲۲۷	-۱۶.۳۵	۳.۹۰

صدا و سیما	۵.۳۳۳	۷.۷۷۴	.۴۹۳	-۹.۹۵	۲۰.۶۲
سایر	.۵۳۸	۴.۶۵۸	.۹۰۸	-۸.۶۲	۹.۷۰
اینترنت و شبکه های اجتماعی	-۹.۰۶۴	۶.۴۸۶	.۱۶۳	-۲۱.۸۲	۳.۶۹
اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار	-۱۱.۱۴۸	۶.۶۹۱	.۰۹۷	-۲۴.۳۰	۲.۰۱
اقوام و دوستان	-۵.۹۴۰	۶.۴۰۰	.۳۵۴	-۱۸.۵۲	۶.۶۴
تبلیغات سطح شهر	-۱۱.۵۶۱	۶.۸۳۰	.۰۹۱	-۲۴.۹۹	۱.۸۷
تبلیغات پیامکی	-۵.۳۳۳	۷.۷۷۴	.۴۹۳	-۲۰.۶۲	۹.۹۵
سایر	-۴.۷۹۵	۶.۴۶۹	.۴۵۹	-۱۷.۵۱	۷.۹۲
اینترنت و سایر شبکه های اجتماعی	-۴.۲۶۹*	۱.۸۲۴	.۰۲۰	-۷.۸۶	-۰.۶۸
اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار	-۶.۳۵۳*	۲.۴۵۵	.۰۱۰	-۱۱.۱۸	-۱.۵۳
اقوام و دوستان	-۱.۱۴۵	۱.۴۸۷	.۴۴۲	-۴.۰۷	۱.۷۸
تبلیغات سطح شهر	-۶.۷۶۷*	۲.۸۱۳	.۰۱۷	-۱۲.۳۰	-۱.۲۴
تبلیغات پیامکی	-.۵۳۸	۴.۶۵۸	.۹۰۸	-۹.۷۰	۸.۶۲
صدا و سیما	۴.۷۹۵	۶.۴۶۹	.۴۵۹	-۷.۹۲	۱۷.۵۱

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

مطابق نتایج نمایش داده شده در خروجی پس آزمون دانشجویانی که از سه طریق اینترنت و شبکه های اجتماعی، اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار و تبلیغات سطح شهر با اطلاعیه دوره های آموزش فنی و حرفه ای مراکز آشنایی پیدا کردند نسبت به افرادی که از طریق اقوام و دوستان و یا سایر روش ها با این دوره ها آشنا شدند گرایش بیشتری به شرکت در این دوره ها داشته و دارند. پس بر اساس نتایج پژوهش حاضر و با با اطمینان ۹۵ درصد می توان نتیجه گرفت گرایش به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر حسب نوع آشنایی دانشجویان با دوره آموزش فنی و حرفه ای متفاوت خواهد بود.

۲-۷- بررسی نقش سابقه عضویت در شبکه اجتماعی در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

برای سنجش این فرضیه با توجه به اینکه متغیر سابقه عضویت در شبکه اجتماعی مورد سؤال واقع

شدند ارتباط این متغیر با گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای سنجیده شده است که در ادامه به آن ها اشاره می شود. به منظور بررسی گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر اساس سابقه عضویت در شبکه اجتماعی با توجه به اینکه هر دو متغیر سابقه عضویت در شبکه اجتماعی و گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای در سطح فاصله ای سنجیده شده است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج در جدول زیر قابل مشاهده است:

جدول شماره: ۲-۲-۷- آزمون فرضیه نقش سابقه عضویت در شبکه اجتماعی در گرایش

دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

توانمندی مربیان	امکانات آموزشی	خودکارآمدی	نگرش	انگیزش	آموزش	Pearson Correlation
					فنی و حرفه ای	
-۰.۶۳	۰.۱۰۲*	۰.۲۱	۰.۷۳	-۰.۱۲	۰.۳۸	چند وقت است که در
۰.۲۱۹	۰.۰۴۷	۰.۶۸۲	۰.۱۵۲	۰.۸۱۱	۰.۴۵۷	شبکه های اجتماعی عضو هستید؟
۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	N

***. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

در این فرضیه ارتباط متغیر مستقل سابقه عضویت در شبکه اجتماعی با متغیر وابسته گرایش به دوره آموزش فنی و حرفه ای و ابعاد ۵ گانه آن آزمون شد که نتایج آن در جدول بالا مشخص است. چنان که از میزان سطح معناداری مشخص است فقط در بعد امکانات آموزشی دانشجویانی که سابقه عضویت بالاتری در شبکه های اجتماعی داشتند یعنی از سال های قبل تری در این شبکه ها عضو بوده اند از نظر بعد امکانات و وسایل آموزشی هم دسترسی بهتری داشته اند. در سایر موارد ارتباط معنادار و امری قابل ملاحظه ای وجود ندارد.

۳-۲-۷- بررسی نقش میزان استفاده از شبکه اجتماعی در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

به منظور بررسی گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر اساس میزان ساعت استفاده از شبکه اجتماعی در طول شبانه روز با توجه به اینکه متغیر میزان استفاده از شبکه اجتماعی در سطح ترتیبی و متغیر گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای در سطح فاصله ای

سنجیده شده است از آزمون تحلیل واریانس یا آنوا استفاده شد که نتایج در جدول زیر قابل مشاهده است:

جدول شماره ۳-۲-۷- آزمون فرضیه نقش میزان استفاده از شبکه اجتماعی در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

ANOVA

آموزش فنی و حرفه ای

	Sum of Squares	df	Mean Square		Sig.
Between Groups	۲۲۵.۰۱۰	۴	۵۶.۲۵۳	.۴۵۱	.۷۷۱
Within Groups	۴۷۲۳۶.۲۲۹	۳۷۹	۱۲۴.۶۳۴	F	
Total	۴۷۴۶۱.۲۴۰	۳۸۳			

همان طور که از نتایج آزمون و یافته های نمایش داده شده در جدول فوق مشخص است، تفاوت معناداری بین میزان گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر حسب میزان ساعت استفاده از شبکه اجتماعی در طول شبانه روز وجود ندارد و فرضیه محقق پذیرفته نمی شود.

۴-۲-۷- بررسی نقش نوع شبکه اجتماعی مورد استفاده در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

به منظور بررسی گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر اساس نوع شبکه اجتماعی، با توجه به اینکه متغیر نوع شبکه اجتماعی در سطح اسمی و متغیر گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای در سطح فاصله ای سنجیده شده است از آزمون تفاوت میانگین آنوا استفاده شد که نتایج در جدول زیر قابل مشاهده است:

جدول شماره ۴-۲-۷-آزمون فرضیه گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر حسب

نقش نوع شبکه اجتماعی

ANOVA

آموزش فنی و حرفه ای

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	۴۷۰.۱۳۴	۴	۱۱۷.۵۳۳	.۹۴۸	.۴۳۶
Within Groups	۴۶۹۹۱.۱۰۶	۳۷۹	۱۲۳.۹۸۷		
Total	۴۷۴۶۱.۲۴۰	۳۸۳			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: آموزش فنی و حرفه ای

Tukey HSD

۹۵% Confidence

Interval

(I) از کدامیک از این شبکه های اجتماعی استفاده را دارید؟	(J) از کدامیک از این شبکه های اجتماعی استفاده را دارید؟	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
واتس اپ	اینستاگرام	-۲.۴۴۰	۱.۳۶۷	.۱۷۶	-۵.۶۶	.۷۸
	سایر	-.۳۷۳	۲.۱۴۱	.۹۸۳	-۵.۴۱	۴.۶۶
اینستاگرام	واتس اپ	۲.۴۴۰	۱.۳۶۷	.۱۷۶	-.۷۸	۵.۶۶
	سایر	۲.۰۶۷	۲.۳۵۰	.۶۵۳	-۳.۴۶	۷.۶۰
سایر	واتس اپ	.۳۷۳	۲.۱۴۱	.۹۸۳	-۴.۶۶	۵.۴۱
	اینستاگرام	-۲.۰۶۷	۲.۳۵۰	.۶۵۳	-۷.۶۰	۳.۴۶

چنان که از نتایج آزمون فرضیه و جداول بالا و میزان سطح معناداری مشخص است فرضیه تحقیق پذیرفته نشد فلذا ارتباطی بین گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر حسب نوع شبکه اجتماعی مورد استفاده وجود ندارد.

۴-۲-۷- بررسی رابطه میزان اعتماد به شبکه های اجتماعی و گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای

به منظور بررسی گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر اساس میزان اعتماد به شبکه های اجتماعی، با توجه به اینکه هر دو متغیر میزان اعتماد به شبکه های اجتماعی و گرایش

دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در سطح فاصله‌ای سنجیده شده است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج در جدول زیر قابل مشاهده است:

جدول شماره ۴-۲-۷- آزمون فرضیه رابطه میزان اعتماد به شبکه‌های اجتماعی و گرایش دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای

آموزش فنی و حرفه‌ای	
Pearson Correlation	.۵۷۹**
اعتماد به شبکه اجتماعی	Sig. (2-tailed)
	.۰۰۰
	N
	۳۸۴

همان‌طور که از نتایج آزمون و یافته‌های نمایش داده شده در جدول بالا مشخص است، همبستگی معناداری بین گرایش دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و میزان اعتماد آنان به شبکه‌های اجتماعی وجود دارد. با توجه به سطح معناداری کمتر از $0/05$ ($sig=0.000$) و ضریب همبستگی مستقیم و با شدت متوسط ($r=0.579$) چنین نتیجه می‌شود که هر چه اعتماد دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بالاتر می‌رود گرایش آن‌ها به شرکت در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای نیز افزایش می‌یابد؛ اگرچه ممکن است متغیرها و عوامل دخیل دیگری نیز در این میان وجود داشته باشد که پرداختن به آن از حوصله و محدوده تحقیق حاضر خارج است.

در مجموع فرضیه محقق پذیرفته شده و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت بین میزان اعتماد به شبکه‌های اجتماعی و گرایش دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای رابطه وجود دارد.

۸. بحث و نتیجه‌گیری

در کنار ارائه مختصری از یافته‌های استنباطی پژوهش، به بحث پیرامون نتایج آن می‌پردازیم تا مشخص شود نتایج پژوهش حاضر با تحقیقات مرتبط تا چه اندازه تشابه (هم‌خوانی) یا تفاوت دارد؛ همچنین نظریات مورد استفاده در تحقیق مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

فرضیه اول درخصوص نقش سن در گرایش دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای مورد پذیرش قرار نگرفت در پیشینه نظری و تجربی پژوهش در خصوص تأثیر سن در گرایش به شرکت در دوره آموزش فنی و حرفه‌ای موردی یافت نشد. اگرچه تصور محقق این بود که دانشجویان با سن بالاتر احتمالاً تمایل بیشتری به شرکت در دوره‌های مهارت آموزی و یادگیری فنون دارند. شاید به دلیل اختلاف کم سنی دانشجویان مورد مطالعه و یا نقش کم رنگ متغیر سن در مقوله مهارت آموزی نتیجه آزمون این فرضیه منفی بود. این نتیجه در مدل نظری آیرس (۲۰۰۵) و ماتئو و مارتینو (۱۹۹۷) قرار نمی‌گیرد.

فرضیه دوم تحقیق مربوط به نقش وضعیت تأهل در گرایش دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای بود که مورد تأیید قرار نگرفت، اگرچه محقق پیش بینی می‌کرد دانشجویان متأهل به دلیل شرایط زندگی و فشار اقتصادی ناشی از آن برای ورود به بازار کار تمایل بیشتری به شرکت در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای داشته باشند اما نتایج نشان داد این عامل به تنهایی نقشی در ترغیب دانشجویان به شرکت در دوره‌ها ندارد و عوامل مداخله‌گر دیگری نیز وجود دارد که نقش عامل تأهل را کم رنگ نموده است.

فرضیه سوم با موضوع نقش جنسیت در گرایش دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای مورد تأیید قرار گرفت و مطابق با پشتوانه نظری پژوهش (جاکوبس و جری، ۱۹۹۶) زنان نسبت به مردان تمایل و گرایش کمتری برای شرکت در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای دارند شاید از این جهت که فرصت‌های کمتری را نیز در اختیار داشته و دارند. نتایج این آزمون با مدل‌های نظری چیاپوری و تیکلیاب (۲۰۰۵)، ماتئو و مارتینو (۱۹۹۷) و آیرس (۲۰۰۵) قابل تبیین است.

فرضیه چهارم پژوهش درخصوص نقش میزان تحصیلات در گرایش دانشجویان به دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای مورد تأیید قرار گرفت و نشان داد افراد با تحصیلات لیسانس نسبت با افراد با تحصیلات دکتری گرایش خیلی بیشتری برای شرکت در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای دارند. لذا افرادی که از مقطع کارشناسی فارغ‌التحصیل شده‌اند انگیزه و تمایل بیشتری برای شرکت در دوره‌ها دارند تا فارغ‌التحصیلان مقطع دکتری که بخشی از دلایل آن می‌تواند فرهنگی هم باشد؛ این که فرد احساس کند بعد از طی این همه سال تحصیلی دوباره در دوره‌های آموزشی فنی شرکت

کند پذیرش آن سخت تر است تا اینکه بعد از طی ۴ سال دوره دانشگاه بخواهد در دوره آموزشی شرکت کند. البته این تفاوت در سایر مدارک تحصیلی مشهود نیست یعنی افرادی که لیسانس دارند با آنهایی که فوق لیانس دارند تفاوت معناداری در گرایش به شرکت در دوره های آموزشی ندارند و ... ارتباط این پژوهش با نتایج مطالعه سید محمد موسوی (۱۳۹۲) قابل ملاحظه است.

بررسی نقش وضعیت اشتغال در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای موضوع فرضیه پنجم پژوهش حاضر است که نتیجه آن تایید فرضیه محقق بود به این صورت که افراد کارجو و بیکار نسبت به دانشجویانی که در بخش دولتی یا آزاد اشتغال دارند گرایش بیشتری به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای دارند. پیش بینی محقق این بود دانشجویان بیکار یا جویای کار گرایش بیشتری به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای به نسبت دانشجویان شاغل (در بخش های دولتی و غیردولتی) دارند که نتایج آزمون فرضیه از پیش فرض محقق حمایت کرد. در این خصوص نتایج مرتبطی در پژوهشی جبالنی و همکاران (۲۰۱۷) وجود دارد.

فرضیه ششم در خصوص نقش قومیت در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بود که با توجه به این که قومیت یکی از مصادیق عوامل فرهنگی محسوب می شد در زمره متغیرهای مستقل قرار داده شد و نتیجه آزمون فرضیه حکایت از رد فرضیه محقق داشت. لذا ارتباطی بین گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر حسب قومیت وجود ندارد. البته لازم به ذکر است به دلیل غلبه ترکیب جمعیتی قومیت فارس در شهر تهران امکان قرار گیری مساوی تعداد نمونه بر اساس هر یکی از قومیت ها فراهم نبود که متناسب با آن امکان مقایسه بهتری فراهم آید اما از سوی دیگر به نظر می رسد با توجه به اینکه در پشتوانه نظری و تجربی پژوهش هر رد پایی از متغیر قومیت دیده نشد و اتفاقاً در بحث جهانی شدن و عوامل فرهنگی که فرهنگ ها و قومیت های محلی عرصه و میدان ظهور یافته و بتوانند ویژگی های خود را جهانی کنند و تفاوت ها را کاهش دهند شاید صحبت از تفاوت ها در این جا منطقی به نظر نرسد.

فرضیه هفتم به نقش نوع مذهب در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای اختصاص دارد که مورد پذیرش قرار نگرفت. در این خصوص نیز پیرو بحث جهانی شدن و فرهنگ و کمرنگ شدن تفاوت ها پشتوانه نظری از عدم پذیرش فرضیه محقق حمایت می کند فلذا ارتباط معناداری بین گرایش به شرکت در دوره آموزش فنی حرفه ای بر نوع مذهب وجود نخواهد داشت. از نظری مطالعات تجربی، مطالعه مرتبطی در این خصوص یافت نگردید.

بررسی نقش نوع محیط زندگی در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای عنوان فرضیه هشتم است که پذیرفته نشد. اگرچه مبانی نظری حکایت از نقش عامل جغرافیا و دسترسی افراد در تغییر گرایش و تمایل آنان به دوره های آموزشی داشت اما به نظر می رسد چون ۸۳ درصد دانشجویان ساکن در شهر تهران در مناطق شهری ساکن بودند و کمتر از ۲۰ درصد ساکن در مناطق روستایی بودند عملاً مقایسه در اینجا ره به جایی نمی برد و شاید دلیل رد فرضیه محقق نیز به عدم تجانس ترکیب نمونه در دو گروه بر می گردد.

فرضیه نهم پژوهش درخصوص نقش رشته تحصیلی دانشجویان در گرایش آن ها به دوره های آموزش فنی و حرفه ای بود که تأیید شد؛ نتیجه این بود که دانشجویان رشته فنی گرایش بیشتری به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای نسبت به دانشجویان غیرفنی دارند. بینی محقق این بود دانشجویان رشته های فنی به دلیل الزامات و ماهیت رشته دانشگاهی که در آن مشغول به تحصیل بوده اند با مزایای دوره های آموزش فنی و مهارتی آگاهی بیشتری داشته و تمایل بیشتری به شرکت در آن دارند که نتیجه آزمون فرضیه نیز در همین مسیر عمل نمود. نتایج پژوهش با مطالعه موسوی (۱۳۹۲) و جهانیان و صالحی (۱۳۹۴) همخوانی دارد.

بررسی نقش نوع آشنایی دانشجویان با دوره آموزش فنی و حرفه ای در گرایش آنان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای موضوع فرضیه دهم بود که تأیید شد. توضیح آن که دانشجویانی که از سه طریق ۱. اینترنت و شبکه های اجتماعی، ۲. اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار و ۳. تبلیغات سطح شهر با اطلاعیه دوره های آموزش فنی و حرفه ای مراکز آشنایی پیدا کردند نسبت به افرادی که از طریق اقوام و دوستان و یا سایر روش ها با این دوره ها آشنا شدند گرایش بیشتری به شرکت در این دوره ها داشته و دارند. لذا مراکز برای جذب و ترغیب دانشجویان و انجام تبلیغات باید بر این سه روش تمرکز بیشتری داشته باشند.

بررسی نقش سابقه عضویت در شبکه اجتماعی در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای موضوع فرضیه یازدهم است که مورد تأیید قرار نگرفت. البته آزمون پیرسون ابعاد ۵ گانه آموزش و سابقه عضویت حکایت از آن داشت که دانشجویانی که سابقه عضویت بالاتری در شبکه های اجتماعی داشتند یعنی از سال های قبلتری در این شبکه ها عضو بوده اند از نظر بعد امکانات و وسایل آموزشی هم دسترسی بهتری داشته اند. این نتیجه نشان می دهد که افراد بهره مند از امکانات و وسایل آموزشی بیشتر تمایل و گرایش بیشتری به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای دارند که هماهنگ با نتایج پژوهش فرزاد پیش یار (۱۳۹۷) است.

فرضیه دوازدهم به نقش میزان ساعت استفاده از شبکه اجتماعی در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای معطوف بود که مورد تأیید قرار نگرفت. توضیح آن که در پیشینه نظری و تجربی تحقیق هم در این خصوص مطلب مرتبطی مشاهده نشد و ارتباطی هم بین مدت زمان استفاده از اینترنت و شبکه های اجتماعی و گرایش به دوره های آموزش فنی و حرفه ای مشاهده نشد.

فرضیه سیزدهم به بررسی نقش نوع شبکه اجتماعی مورد استفاده در گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای مربوط بود که مورد تأیید قرار نگرفت؛ فلذا مطابق با یافته های پژوهش ارتباطی بین نوع شبکه ای که دانشجو مورد استفاده قرار می دهد اعم از تلگرام، واتساپ، اینستاگرام، سروش و ... با میزان گرایش او به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای وجود ندارد این در حالی است که پیش بینی محقق این بود که احتمالاً نوع شبکه مورد استفاده نیز در گرایش به دوره مؤثر خواهد بود که تأیید نشد. از شواهد نظری و تجربی پژوهش حاضر مورد مرتبطی در این خصوص یافت نگردید.

فرضیه آخر به بررسی رابطه میزان اعتماد به شبکه های اجتماعی و گرایش دانشجویان به دوره های آموزش فنی و حرفه ای اشاره داشت که تأیید شد. بنابراین هر چه اعتماد دانشجویان به شبکه های اجتماعی بالاتر می رود گرایش آن ها به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای نیز افزایش می یابد اگرچه نمی توان تأثیر دیگر عوامل در این خصوص را نادیده گرفت. پژوهش لورا مکلسون و همکاران (۲۰۱۳) در این خصوص، مرتبط است.

۹. پیشنهادات و راهکارها

نتایج پژوهش حاضر مربوط به تمامی نهادهای متولی آموزش و پرورش در ابعاد مختلف فنی، اجتماعی و ... در سطح جامعه می شود. شناخت و آگاهی از میزان نقش عوامل فرهنگی در گرایش دانشجویان شهر تهران به دوره های آموزش فنی و حرفه ای با تأکید بر میانجی گری شبکه های اجتماعی، می تواند زمینه ساز تدوین و طراحی برنامه های راهبردی آموزشی برای افزایش گرایش دانشجویان به فنی و حرفه ای را به همراه داشته باشد. نتایج این پژوهش می تواند کارنامه فعالیت سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور در جامعه باشد تا آنان یا برنامه های آموزشی خود را هدفمند دنبال کنند و یا این که استراتژی سابق خود را مهندسی مجدد نمایند. به طور مشخص می توان نهادها و سازمان های زیر را به عنوان مخاطبان این طرح معرفی کرد:

- سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور در حوزه مدیریتی
- اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان، برای ملاحظه نتایج پژوهش و بهره برداری از آن ها
- مراکز علمی- دانشگاهی و پژوهشی در حوزه انجام طرح های مطالعاتی و تحقیقاتی

۹-۱- پیشنهادات پژوهشی

← در راستای هدف اصلی سازمان آموزش فنی و حرفه ای، نیازسنجی هایی با این هدف که در حال حاضر و در آینده نزدیک، کدام یک از رشته های فنی و حرفه ای، مورد نیاز افراد جامعه و بازار کار می باشد صورت پذیرد.

← آموزش های فنی و حرفه ای، باید بتواند شیوه آموزش را به گونه ای طراحی کند که مهارت های لازم و آمادگی های بایسته را به دانشجویان ارائه نماید. آموزش مهارت های لازم باید در راستای نیازهای جامعه باشد. در غیر این صورت جامعه، قدرت جذب آن ها را نخواهد داشت و در عمل این افراد تبدیل به نیروهای ناکارآمد می گردند.

← مطالعات آینده برای بررسی و ارائه راهکارهای ایجاد ارتباط و تعامل بین مراکز آموزش فنی و حرفه ای با بازار کار (هر کدام از بخش های مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات)

← بهره برداری از فرصت های بین المللی علمی، آموزشی، تحقیقاتی و پژوهشی مربوط به حوزه آموزش های مهارتی و فنی و حرفه ای

۹-۲- پیشنهادات اجرایی

با توجه به نتایج تحقیق و تأثیر روش و نحوه آشنایی افراد و مخاطبین در گرایش آنان به شرکت در دوره های آموزش فنی و حرفه ای اولین پیشنهاد مشخص تحقیق، شناساندن دوره های آموزش فنی و حرفه ای از طریق ۱. وسایل ارتباط جمعی (اینترنت و شبکه های اجتماعی) ۲. اطلاعیه در دانشگاه یا محیط کار و ۳. تبلیغات سطح شهر است.

- به منظور مهار بحران بیکاری جوانان، ترویج مهارت های فنی مورد نیاز بازار کار و افزایش بهره وری کارکنان سازمان ها از جمله انگیزه های توجه به آموزش های فنی و حرفه ای هستند. در واقع افزایش جوانان کم درآمد و کم مهارت در بازار کار، خصوصاً در کشورهای در حال توسعه، یک دغدغه بزرگ در سطح بین المللی است.

- توجه مسئولین و سیاستگذاران به آموزش های فنی و حرفه ای به عنوان سرمایه گذاری و نه هزینه؛ الزام همگرایی ملی در تحقق نهضت ملی مهارت آموزی در گام دوم انقلاب در قالب بخشنامه به تمامی نهادهای مرتبط در دو بخش دولتی و خصوصی.

- بهره‌گیری از تمامی فرصت‌های پیش‌رو، هم‌افزایی، اقدامات تحول‌گرا و متعهدانه در جهت ترویج و گسترش فرهنگ مهارت‌آموزی، کار و کارآفرینی به عنوان مسئولیت اجتماعی بر دوش تمامی نهادهاست که تحقق این مهم، نیازمند مشارکت ملی و فرادستگاهی در دو بخش دولتی و خصوصی است.
- نگاه جدی و دقیق برنامه‌ریزان و سیاستگذاران حوزه آموزش و اشتغال به اهمیت آموزش‌های کاربردی فنی و حرفه‌ای به ویژه برای دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاهی
- نیازسنجی تقاضای بازار کار با رویکرد آینده‌مشاغل و مشاغل آینده
- ضرورت تدوین پیوست مهارتی در برنامه آموزشی دانشجویان
- مطالعات تطبیقی نظام آموزشی کشورهای موفق در حوزه آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای و بهره‌برداری از تجارب موفق با بومی‌سازی الگوهای خارجی برای اجرا در سطح ملی

۱۰. محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق

- عدم دقت در تکمیل سؤالات پرسشنامه از سوی برخی پاسخ‌دهندگان، یکی از معایبی است که همواره یافته‌های پژوهش‌های میدانی مانند پژوهش حاضر را با نوعی تردید و دودلی مواجه می‌سازد. از این رو، بسیار به جاست که در کنار یافته‌های پژوهش حاضر، مطالعاتی به روش کیفی و یا آمیخته صورت گیرد.
- کمبود منابع: محدودیت در یافتن منابع لاتین در خصوص موضوع تحقیق از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر در مورد پیشینه تجربی و نظری لاتین تحقیق بود.
- این پژوهش در مراکز دولتی و آموزشگاه‌های آزاد آموزش فنی و حرفه‌ای شهر تهران انجام شده است. لذا یافته‌های حاصل، قابل تعمیم به اثر بخشی دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای در سایر مراکز شهرهای دیگر و سایر سازمان‌هایی که به این نوع از آموزش‌ها می‌پردازند، نمی‌باشد.

فهرست منابع فارسی

۱. پیش یار، فرزاد، (۱۳۹۷). «بررسی عوامل مرتبط با اثربخشی آموزش های فنی و حرفه ای در مراکز فنی و حرفه ای شهر تهران و ارائه راهکارهای ارتقای آن»، **پایان نامه کارشناسی ارشد**، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران
۲. خنیفر، حسین؛ عبدالحسینی، بیتا (۱۳۹۱). «توسعه متوازن آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش از منظر چالشها، فرصتها و ارائه راهکارهای عملیاتی». **مجموعه مقالات اولین همایش علمی «توسعه آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش در افق ایران ۱۴۰۴»**.
۳. سلیمی، جمال، (۱۳۹۳). «آموزش فنی و حرفه ای، نیروی انسانی و کارآفرینی؛ مطالعه موردی آموزش های فنی و حرفه ای استان کردستان». **نشریه مهارت آموزی**، دوره ۲، شماره ۸: ۲۴-۷.
۴. صالحی عمران ابراهیم، بررسی زمینه ها و عوامل موثر برای ادامه تحصیل در دانشگاه های فنی و حرفه ای زمستان ۱۳۹۱، دوره ۱، شماره ۲: ۲۵-۷.
۵. صیوری، محمود، (۱۳۹۱). «بررسی وضعیت و ارائه راهکارهای اجرایی ارتقاء اثربخشی آموزش های فنی و حرفه ای در استان کرمان». **پایان نامه کارشناسی ارشد**، دانشکده مدیریت، دانشگاه شهید باهنر کرمان
۶. عبداللهی، حسین (۱۳۹۵). «ارزیابی سازوکارهای تجربه شده برقراری ارتباط بین آموزش فنی و حرفه ای رسمی و بازار کار در ایران»، **پژوهش در برنامه ریزی درسی**، سال سیزدهم، دوره دوم، شماره ۲۲ (پیاپی ۴۹): ۱۵۲-۱۶۷.
۷. عبدالهی، شهاب؛ سعادتمند، زهره (۱۳۹۰). بررسی تناسب آموزش های فنی و حرفه ای با عناصر برنامه درسی. **فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی**. سال پنجم، شماره ۳-۱۰۰-۸۱.
۸. عدلی پور، صمد؛ یزدخواستی، بهجت؛ سپهری، آسیه (۱۳۹۲). «تحلیل محتوای صفحات و گروه های شبکه اجتماعی فیس بوک با نظریه حوزه عمومی هابرماس»، **فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران**، دوره دوم، شماره ۱.
۹. علی پور، وحید، (۱۳۹۰). «نقش عوامل فرهنگی اجتماعی بر آموزش مجازی»، **رساله دکتری برنامه ریزی آموزش از راه دور**، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور

۱۰. فتحی، صابر؛ شیرین آبادی، محمدرضا و سربازی، حسن، (۱۳۹۳). «فلسفه آموزشهای فنی و حرفه ای و وضعیت آن در ایران»، همایش بین المللی فلسفه تعلیم و تربیت در عمل، دانشگاه خوارزمی، پردیس کرج
۱۱. محمد زارعی و همکاران "راهکارهای نیل به چابکی در سازمان آموزش فنی و حرفه ای (مطالعه موردی: اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان یزد)", پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال، تهران، ۱۸ مرداد ۱۳۹۵.
۱۲. نصیریان، مریم، (۱۳۹۴). «تحلیلی بر عوامل مؤثر بر اثربخشی آموزش های فنی و حرفه ای با رویکرد پویایی سیستم». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه علم و هنر
۱۳. یزدچی، صفورا؛ نوری، فریده (۱۳۹۱). «بررسی میزان تأثیر آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش در نیل به عدالت آموزشی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (بررسی موردی شهر اصفهان)»، مجموعه مقالات اولین همایش علمی توسعه آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش در افق ایران ۱۴۰۴.
۱۴. Crowell, L.F. (2004). Weak ties: A mechanism for helping women to expand their social networks and increase their capital, *The Social Science Journal*, 41: 15-28.
۱۵. Dekker, K. (2014). Trust and Social Cohesion, the key to Reconcile Thailand's Future Authors: Bureekul, Thawilwadee; Thananithichot, Stithorn. *Urban Studies Journal Limited*
۱۶. Gamede, Bongani Thulani, and Chinaza Uleanya. (2019) "Impact of entrepreneurship education on business organisations." *Journal of Entrepreneurship Education* 22.2: 1-11.
۱۷. Hedgecoe, A. (2014). Eralized Trust: Women, Work, and Trust in Stranger European Sociological Review. June30: 373-386. *Journal of Artificial Societies and Social Simulation* 15
۱۸. Puccio, S. (2014). The transformative effect of the Intel Corporation on Costa Rica's schools: A case study of how educational leaders in Costa Rica's schools are preparing students to meet the demands of multinational corporations for increased human capital in the 21st-century knowledge age global economy. University of Southern California
۱۹. Salehi e, I. (2014) Pathology of Skills Management in Iran, *Quarterly Skills*, Second Year, Volume One, No. 8, [Persian].

۲۰. Salimi, J (2012), technical and vocational trining in 21st Century: UNESCO's Policies on Technical and Vocational Education in the Age of Information and Comparison of the Status of Iranian Technical and vocational trining with those Policies, Journal of Research In Educational Systems, vol 6, No 17, Pages 25-44,[Persian]
۲۱. Salimi, J (2014). Technical and vocational education, human resources and entrepreneurship: A Case Study of Technical and Vocational Education in Kurdistan Province, Quarterly Journal of Skills, Second Year, First Volume, No. 8, [Persian]
۲۲. Sozanchi, K, I. (2014) Knowledge Based Economy, Reflection on Concepts and Theories, Research Institute of Natural Disasters Engineering, Project Index, First edition,Isfahan, Iran
۲۳. Sung Lee1, C. (2014). Welfare States and Social Trust. Journal Citation Reports Thomson Reuters.
۲۴. Tripney, J., Hombrados, J. G., Newman, M., Hovish, K., Brown, C., Steinka-Fry, K. T., & Wilkey, E. (2013). Post-basic technical and vocational education and training (TVET) interventions to improve employability and employment of TVET graduates in low-and middle-income countries: a systematic review. Campbell Systematic Reviews, ۹(۹).
۲۵. Yunos, Jailani Md, et al.(2017) "Transferable skills of engineering students: A study on TVET Pedagogies at Universities in Malaysia." 2017 IEEE 9th International Conference on Engineering Education (ICEED). IEE.